

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/155/2022
Identifikačné číslo spisu:	2218200449
Dátum vydania rozhodnutia:	11.12.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Martin Vladík
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:2218200449.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu Q. R., narodeného XX. Q. XXXX, F. B., S. E. X, zastúpeného advokátom JUDr. Ludevítom Rabayom, Bratislava, Krížna 17D, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Bratislava, Račianska 71, o náhradu škody a nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím, vedenom na Okresnom súde Dunajská Streda pod sp. zn. 14C/3/2018, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 24. novembra 2021 č. k. 25Co/5/2021- 430, takto

rozhodol:

Dovolenie o d m i e t a.

Žalobca má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Žalobca sa podanou žalobou domáhal proti žalovanej zaplattenia sumy 2.423,88 eura s 5 % ročným úrokom z omeškania zo sumy 2.423,88 eura od 4. októbra 2017 do zaplattenia, titulom náhrady škody a nemajetkovej ujmy vo výške 30.000 eur v lehote 3 dní od právoplatnosti rozsudku.

1.1. Uplatnený nárok žalobca odôvodnil tým, že vyšetrovateľ Okresného riaditeľstva PZ v Dunajskej Strede uznesením zo dňa 7. apríla 2011, ČVS: ORP-284/OVK-DS-2011 vzniesol obvinenie žalobcovi pre trestný čin vydierania podľa § 189 ods. 1 , ods. 2 písm. a) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. a) Trestného zákona. Žalobca bol dňa 7. apríla 2011 obmedzený na slobode a následne zadržaný a umiestnený do cely predbežného zaistenia. Proti uzneseniu o vznesení obvinenia podal sťažnosť, ktorá bola prokurátorom zamietnutá ako nedôvodná. Dňa 8. apríla 2011 bol žalobca uznesením Okresného súdu Dunajská Streda sp. zn. Tp/21/2011 vzatý do väzby, proti ktorému podal sťažnosť. Vo väzbe bol do 11. augusta 2011. Dňa 18. júla 2011 bola voči nemu podaná obžaloba. Okresný súd Dunajská Streda ho rozsudkom č.k. 2T/171/2011-212 z 13. februára 2013 oslobodil, nakoľko nebolo dokázané, že sa skutok stal. Krajský súd v Trnave uznesením zo dňa 27. mája 2014, č. k 3To/48/2014-239 na základe odvolania prokurátora napadnutý rozsudok Okresného súdu v Dunajskej Strede zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa, aby ju v potrebnom rozsahu znovu prejednal a rozhodol. Okresný súd v Dunajskej

Strede rozsudkom zo dňa 2. septembra 2015, č. k. 2T/171/211-313 žalobcu opätovne spod obžaloby oslobodil, nakoľko nebolo dokázané, že sa stal skutok, pre ktorý bol žalobca obžalovaný. Krajský súd v Trnave uznesením zo dňa 21. júna 2016, č. k. 3To/42/2016 odvolanie podané proti tomuto rozsudku Okresnou prokuratúrou podľa § 319 Trestného poriadku zamietol. Rozsudok Okresného súdu v Dunajskej Strede, ktorým bol žalobca spod obžaloby v celom rozsahu oslobodený nadobudol právoplatnosť dňa 21. júna 2016. Žalobca listom zo dňa 22. marca 2017 požiadal žalovanú o predbežné prejednanie nároku na náhradu škody. Uplatnil si náhradu škody, ktorá vznikla titulom náhrady trov obhajoby a tiež nemajetkovú ujmu 30.000 eur, poukazujúc na trestné konanie vedené voči nemu. Žalovaný listom zo dňa 29. septembra 2017 oznámil žalobcovi, že jeho žiadosť prerokoval a nevyhoviel jej, poukazujúc na kumulatívne predpoklady v zmysle zákona, ktoré neboli naplnené.

2. Okresný súd Dunajská Streda rozsudkom (v poradí druhým) č. k. 14C/3/2018-320 zo dňa 7. októbra 2020 rozhodol tak, že žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 9.983,88 eura s úrokom z omeškania vo výške 5 % ročne zo sumy 2.423,88 eura od 4. októbra 2017 až do zaplatenia, a to v lehote 3 dní od právoplatnosti rozsudku (I. výrok). Vo zvyšku súd žalobu zamietol (II. výrok). O trovách konania rozhodol tak, že žalobca má nárok voči žalovanej na náhradu trov konania v rozsahu 100 %, s tým, že o výške tejto náhrady bude rozhodnuté samostatným uznesením po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí (III. výrok).

2.1. V odôvodnení rozsudku uviedol, že žalobca v žalobe opísal rozhodujúce skutočnosti, poukázal na uznesenie o vznesení obvinenia, uznesenie o vzatí do väzby a rozsudok, ktorým bol v trestnom konaní oslobodený spod obžaloby, pričom ako náhradu škody si uplatnil trovy obhajoby v tomto trestnom konaní a nemajetkovú ujmu a teda je nepochybné, že titulom uplatneného nároku je celé trestné konanie, ktoré skončilo oslobodením spod obžaloby a nie konkrétne rozhodnutie súdu ako namietala žalovaná. Vykonaným dokazovaním súd dospel k záveru, že žalobca v konaní preukázal všetky predpoklady objektívnej zodpovednosti žalovanej za škodu, t. j. kumulatívne splnenie troch podmienok a to: existencia nezákonného rozhodnutia (uznesenie o vznesení obvinenia), vznik škody (trovy obhajoby a nemajetková ujma spôsobená trestným stíhaním) a tiež príčinná súvislosť medzi nezákonným rozhodnutím a vznikom škody.

2.2. Pokiaľ išlo o výšku priznanej náhrady, súd prvej inštancie vychádzal z ust. § 17 ods. 1 až 4 zákona č. 514/2003 Z. z. Skonštatoval, že žalovaná tvrdila, že súd by mal aplikovať znenie zákona (§ 17 ods. 4) účinného od 1. januára 2013. K problematike súd poukázal na judikatúru Ústavného súdu SR, ktorá začleňuje pod princíp právneho štátu aj zákaz spätného (retroaktívneho) pôsobenia práva a s tým spojenú požiadavku ochrany nadobudnutých práv. Vzhľadom na uvedené, podľa názoru súdu prvej inštancie nebolo možné vychádzať z ustanovenia § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z. v platnom znení ku dňu rozhodovania, keďže žalobcovi vznikol nárok na náhradu škody v zmysle § 17 zákona č. 514/2003 Z. z. za obdobie pred novelou cit. zákona vykonanou zákonom č. 412/2012 Z. z. Ustanovenie § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z. v znení platnom a účinnom od 1. januára 2013 pri určovaní výšky nemajetkovej ujmy odkazuje na zákon č. 215/2006 Z. z., ktorý v § 6 stanovuje iba najvyššiu prípustnú hranicu výšky odškodnenia (50-násobok minimálnej mzdy). V tejto súvislosti poukázal súd prvej inštancie na rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/177/2005 a 3Cdo/153/2016. Po zohľadnení viacerých faktorov dospel súd k záveru, že teda s prihliadnutím k osobe žalobcu, jeho doterajší život a závažnosť následkov, ktoré mu vznikli v súkromnom živote rozhodol o výške nemajetkovej ujmy za väzbu tak, že mu priznal nárok na náhradu za jeden deň väzby vo výške 60 eur, čo celkovo predstavuje sumu 7.560 eur, pričom súd takouto dennou sadzbou zohľadnil celé trestné konanie, ktoré trvalo päť rokov a dva mesiace a samotná väzba trvala odo dňa 7. apríla 2011 do dňa 11. augusta 2011, teda 126 dní. Súd v danom prípade nepovažoval za dostatočne účinný a efektívny prostriedok na eliminovanie vzniknutej ujmy samotný oslobodzujúci rozsudok. V prevyšujúcej časti žalobu zamietol. Vo vzťahu k nároku na náhradu trov právneho zastúpenia vynaložených v súvislosti s trestným konaním priznal súd žalobcovi náhradu za úkony obhajoby vykonávanej JUDr. Pongráczom vo výške 1.500 eur a za úkony obhajoby vykonávanej JUDr. Skačániovou (plná moc č.l. 249 z 5. augusta 2014) vo výške 923,88 eura, spolu 2.423,88 eura, nakoľko tieto úkony a z nich vyplývajúce trovy boli v príčinnej súvislosti s nezákonným rozhodnutím (vadným trestným konaním), z ktorého súd nárok priznáva. Súčasne

rozhodol aj o nároku na úrok z omeškania v uplatnenej výške 5 % ročne počnúc od 4. októbra 2017.

3. Krajský súd v Trnave (ďalej len „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) na odvolanie žalobcu a odvolanie žalovanej rozsudkom z 24. novembra 2021 č. k. 25Co/5/2021- 430 výrokom I. rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalovaná je povinná zaplatiť žalobcovi 31.381,81 eura s 5 % úrokom z omeškania ročne zo sumy 2.423,81 eura od 4. októbra 2017 až do zaplatenia a vo zvyšku žalobu zamietol. Výrokom II. žalobcovi priznal voči žalovanej nárok na náhradu trov konania pred súdom prvej inštancie a odvolacieho konania v plnom rozsahu.

3.1. Odvolací súd dospel k záveru, že napadnutý rozsudok je potrebné zmeniť tak, že žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 31.381,81 eura s 5 % úrokom z omeškania ročne zo sumy 2.423,81 eura od 4. októbra 2017 až do zaplatenia, a vo zvyšku (v časti o zaplatenie 1.042,07 eura s príslušenstvom) je potrebné žalobu zamietnuť.

3.2. Podľa odvolacieho súdu predmetom odvolacieho prieskumu s ohľadom na odvolaciu argumentáciu uplatnenú žalobcom a žalovanou v odvolaniach, bolo posúdiť, či súd prvej inštancie dospel k správnym skutkovým záverom vedúcim k čiastočnému vyhovneniu žalobe a k zamietnutiu žaloby v časti náhrady nemajetkovej ujmy z titulu zodpovednosti štátu za škodu, ktorá mala byť žalobcovi spôsobená pri výkone verejnej moci nezákonnými rozhodnutiami.

3.3. Odvolací súd za prioritnú považoval námietku žalobcu, že súd prvej inštancie priznal žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy len za čas väzby v trvaní 126 dní a nie aj náhradu za ujmu spôsobenú nezákonným rozhodnutím o vznesení obvinenia, teda za vedenie celého trestného konania. Odvolací súd uviedol, že v zmysle záverov NS SR v uznesení sp. zn. 7Cdo/262/2015 zo dňa 16. marca 2016 novelou podľa zák. č. 514/2003 Z. z. vykonanou zák. č. 412/2012 Z. z. (s účinnosťou od 1. januára 2013) v § 17 došlo k vypusteniu minimálnej výšky náhrady nemajetkovej ujmy v prípade väzby a k zavedeniu limitu výšky náhrady nemajetkovej ujmy. Právo na náhradu škody (nemajetkovej ujmy) vzniká momentom vydania nezákonného rozhodnutia, vzatia do väzby, či zbytočnými prietahmi v konaní, bez ohľadu na to, že žalovateľným sa stáva až po splnení ďalších podmienok. Preto aplikovať ustanovenie § 17 v zmysle tejto novely na prípady, keď uznesenie o vznesení obvinenia bolo vydané pred 1. januárom 2013 by znamenalo pripustiť neprípustné odňatie už existujúceho práva, zásah do legitímnej nádeje poškodeného na satisfakciu a bol by tým porušený zákaz retroaktivity. Odvolací súd ďalej uviedol, že v danom prípade bolo uznesenie o vznesení obvinenia vydané dňa 7. apríla 2011 a uznesenie o vzatí do väzby dňa 8. apríla 2011, teda pred 1. januárom 2013 na výšku náhrady nemajetkovej ujmy sa vzťahoval dolný limit: „najmenej 1/30 priemernej nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky za predchádzajúci kalendárny rok a to za každý aj začatý deň pozbavenia osobnej slobody“ a nevzťahoval horný limit: „výška náhrady nemajetkovej ujmy priznaná podľa ods. 2 nemôže byť vyššia, ako výška náhrady poskytovaná osobám poškodeným násilnými trestnými činmi podľa osobitného predpisu“. Keďže priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky za predchádzajúci kalendárny rok 2010 bola 769 eur, dolný limit náhrady 1/30 predstavuje 25,63 eura za každý aj začatý deň pozbavenia osobnej slobody, čo pri 126 dňoch predstavuje min. 3.229,38 eura.

3.4. V zmysle § 17 ods. 3 odvolací súd prihliadol na skutočnosť, že v čase vydania uvedených nezákonných rozhodnutí žalobca bol mladý 37 ročný muž v produktívnom veku. Bol nezamestnaný s tým, že sa staral o postihnutú ležiacu matku po mozgovej príhode, s ktorou žil v spoločnej domácnosti. Nebol ženatý, nemal deti, mal partnerský vzťah s priateľkou, ktorá ho v predmetnej veci krivo obvinila. Žalobca bol doteraz len jedenkrát súdne trestaný rozhodnutím Okresného súdu Dolný Kubín zo dňa 18. marca 1992 sp. zn. 1T/21/1992, keď bol odsúdený za trestný čin krádeže k trestu odňatia slobody v trvaní tri mesiace so skúšobnou dobou do 1. apríla 1993, pričom sa osvedčil dňa 13. mája 1993, v dôsledku čoho sa na neho hľadí ako by nebol odsúdený. Zohľadnil tiež, že výkon väzby a súčasné vedenie trestného stíhania predstavovali vážny zásah do osobného a rodinného života žalobcu, a to najmä vo vzťahu k jeho matke, ktorá krátko po návrate žalobcu z väzby aj zomrela. V tejto súvislosti bolo potrebné prihliadať na to, že rozhodnutím o väzbe došlo k strate jeho osobnej slobody, slobody pobytu a

pohybu na viac ako štyri mesiace, k strate priameho kontaktu s blízkymi osobami, bol vystavený spolužitiu s cudzími osobami výlučne s kriminálnou minulosťou a jeho životné podmienky boli značne obmedzené, došlo tiež k výraznému zníženiu jeho ľudskej dôstojnosti. In fine, odvolací súd prihliadol aj na závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v spoločenskom uplatnení.

3.5. Na základe vyššie uvedeného, odvolací súd dospel k záveru, že v dôsledku väzobného a trestného stíhania žalobcu vznikla v jeho osobnostnej sfére závažná a ťažko reparaovateľná nemajetková ujma, ktorá ale nedosahuje hornú hranicu závažnosti. Žalobca totiž v rozhodnom období nežil v manželskom zväzku, ani nemal iný vážny vzťah, nemal potomkov, nebol zamestnaný a jeho prípad podľa toho, čo vyšlo v konaní najavo, nebol ani medializovaný, čo by zvýšilo jeho ujmu.

3.6. Odvolací súd konštatoval, že súd prvej inštancie vec nesprávne právne posúdil, keď žalobcovi priznal nárok na náhradu nemajetkovej ujmy za jeden deň väzby vo výške 60 eur (čo pri 126 dňoch predstavuje 7.560 eur) s tým, že tým bolo zohľadnené celé trestné stíhanie, ktoré trvalo 5 rokov a dva mesiace a to aj s ohľadom na nález III. ÚS 754/2016. Takýto postup nezohľadňuje okolnosti danej veci a nevystihuje rozsah nemajetkovej ujmy (ktorú žalobca utrpel nielen väzbou ale aj stíhaním) aj preto, že dĺžka trestného stíhania mnohonásobne prekračovala dĺžku väzby.

3.7. Odvolací súd považoval za primerané a adekvátne odškodnenie žalobcovi za jeden deň trvania väzby 33 eur, čo sa pohybuje niekde na strednej hranici rozpätia priznávaného súdmi SR a v právne i životnou úrovňou blízkom prostredí v ČR (napr. rozhodnutie NS ČR sp. zn. 30Cdo/2357/2010). Pri 126 dňoch väzby potom celková náhrada nemajetkovej ujmy za väzbu predstavuje 4.158 eur. Pokiaľ ide o náhradu nemajetkovej ujmy za trestné stíhanie, ktoré trvalo 62 mesiacov, odvolací súd považoval za náhradu primeranú vyššie popísaným okolnostiam daného prípadu, 400 eur mesačne, čo predstavuje celkom sumu 24.800 eur. Celková náhrada nemajetkovej ujmy potom činí 28.958 eur.

3.8. Vo vzťahu k odvolacej námietke žalovanej ohľadom náhrady trov obhajoby odvolací súd dospel k záveru, že celková majetková škoda, ktorá žalobcovi vznikla z titulu náhrady účelných trov obhajoby v trestnom stíhaní predstavuje 2.423,81 eura (1.500 + 923,81). Žalobca si uplatňoval o 0,07 eur viac (2.423,88 eura) v ktorej časti aj s príslušným úrokom z omeškania, pre neúčelnosť, žalobu zamietol. V nadväznosti na uvedené priznal žalobcovi aj úrok z omeškania zo sumy 2.423,81 eura majetkovej ujmy vo výške 5 % mesačne od 4. októbra 2017 až do zaplatenia.

3.9. O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1, § 257, v súlade s § 396 ods. 1, 2 CSP.

4. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu, v časti, ktorou odvolací súd zmenil prvoinštančný rozsudok a priznal žalobcovi nárok na náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 28.958 eur, ako aj v závislom výroku II. o nároku na náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania, podala dovolanie žalovaná, ktorého prípustnosť vyvodzovala z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“).

4.1. Podľa dovolateľky rozhodnutie odvolacieho súdu v časti priznanej náhrady nemajetkovej ujmy záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Za nesprávne vyriešenie dovolateľka považovala otázku limitácie výšky priznanej náhrady nemajetkovej ujmy, pretože odvolacím súdom priznaná výška náhrady nemajetkovej ujmy nie je v súlade s platnými a účinnými vnútroštátnymi právnymi predpismi upravujúcimi aj iné finančné kompenzácie (zákon č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, resp. predchádzajúce právne predpisy), súdnou praxou, relevantnými rozhodnutiami Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej „ESLP“) a zásadou spravodlivého zadosťučinenia.

4.2. Dovolaťka uviedla, že otázka limitácie a primeranosti výšky náhrady nemajetkovej ujmy už bola opakovane riešená ako otázka právna aj dovolacím súdom, pričom v súčasnosti je možné rozhodovaciu činnosť dovolacieho súdu v tejto právnej otázke považovať za ustálenú (porovnaj rozhodnutia

Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Cdo/171/2005, 6MCdo/15/2012, 6Cdo/37/2012, 3Cdo/7/2017, 2Cdo/112/2017, 3Cdo/19/2018, 3Cdo/25/2019, 2Cdo/30/2019, 5Cdo/127/2019). Vzhľadom na závery prijaté v týchto rozhodnutiach možno konštatovať, že nielen v prípade uplatneného nároku na náhradu nemajetkovej ujmy podľa zák. č. 514/2003 Z. z. v znení účinnom od 1. januára 2013, ale aj v prípade, ak sa uplatnený nárok posudzuje podľa tohto zákona v znení účinnom do 31. decembra 2012, resp. dokonca aj podľa zákona č. 58/1969 Zb., je nevyhnutné pri priznávaní náhrady nemajetkovej ujmy zohľadniť ďalšie právne predpisy upravujúce obdobnú problematiku a porovnať uplatnený nárok žalobcu s týmito ďalšími predpismi. Následná zákonná úprava limitov výšky náhrady nemajetkovej ujmy uskutočnená v zák. č. 514/2003 Z. z. a priamo poukazujúca na osobitný právny predpis upravujúci odškodnenie, bola len potvrdením záverov, ku ktorým dospela dlhodobá a ustálená súdna prax.

4.3. Podľa názoru dovolateľky, odôvodnenie odvolacieho súdu týkajúce sa limitácie výšky náhrady nemajetkovej ujmy, resp. možnosti jej presiahnutia v danom prípade, je založené výlučne na použití jediného rozhodnutia dovolacieho súdu (sp. zn. 7Cdo/262/2015 z 16. marca 2016), ktoré v súčasnosti dovolateľka považuje za prekonané, pretože je z hľadiska svojho obsahu v predmetnej otázke rozporné s celým radom rozhodnutí dovolacieho súdu obsahujúcich opačné právne posúdenie predmetnej otázky. V tejto súvislosti dovolateľka poukázala na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR zo dňa 29. júna 2021, sp. zn. 5Cdo/127/2019, v ktorom dovolací súd uviedol: „V rozhodnutí z 24. júla 2018 sp. zn. 3Cdo/19/2018 sa najvyšší súd zaoberal otázkou, či sa ustanovenie § 17 ods. 4 môže, resp. nemôže vzťahovať na právne vzťahy založené pred 1. januárom 2013. Najvyšší súd v tomto rozhodnutí dospel k záveru, že na záveroch najvyššieho súdu o povinnosti všeobecného súdu určiť primeranú výšku náhrady spôsobenej nezákonným rozhodnutím po zohľadnení iných právnych predpisov slovenského právneho poriadku upravujúcich odškodnenie, ako aj judikatúry ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva, ku ktorým dospel najvyšší súd skôr už v rozhodnutiach, v ktorých bol uplatnený nárok na náhradu nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 58/1969 Zb., nezmenili neskôr nič ani zákon č. 514/2008 Z. z., ani zákon č. 412/2012 Z. z. Určenie maximálnej hranice náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím v zmysle zákona č. 412/2012 Z. z. tak, aby priznaná náhrada nebola vyššia ako náhrada za ujmu, ktorú utrpeli obeť trestných činov, je pokračovaním v už nastolenom trende legislatívnych úprav pod vplyvom rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva.“ Dovolateľka ďalej dôvodila, že napriek iným právnym názorom vysloveným najmä v rozhodnutiach najvyššieho súdu zo 16. marca 2016, sp. zn. 7Cdo/262/2015 a z 30. júla 2019 sp. zn. 4Cdo/48/2017 (spočívajúcich v tom, že aplikácia ustanovenia § 17 v znení zákona č. 412/2012 Z. z. na prípady vzniku škody spôsobenej uznesením o vznesení obvinenia vydaného pred 1. januárom 2013 by znamenala pripustiť, že poškodenému zaniklo právo na náhradu nemajetkovej ujmy vo výške presahujúcej limit zavedený zákonom č. 412/2012 Z. z., by znamenala popretie princípu úplného odškodnenia, ale aj neprípustné odňatie už existujúceho práva, ďalej zásah do legitímnej nádeje poškodeného na satisfakciu, a napokon aj porušenie zákazu retroaktivity) predmetné rozhodnutia nie sú spôsobilé narušiť jasnú judikátornú líniu zavedenú citovanými rozhodnutiami najvyššieho súdu, nie sú teda rozhodnutiami, v dôsledku ktorých by uvedené rozhodnutia najvyššieho súdu stratili povahu ustálenej rozhodovacej praxe.

4.4. Pokiaľ teda odvolací súd dospel k záveru, že na prípad žalobcu nemožno aplikovať limitáciu výšky náhrady nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 412/2012 Z. z. rovnajúcu sa päťdesiatnásobku minimálnej mzdy, dovolateľka mala za to, že tento záver predstavuje jednoznačný odklon od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Správne mal odvolací súd podľa dovolateľky prihliadnuť na uvedenú limitáciu a mohol priznať žalobcovi nanajvýš náhradu nemajetkovej ujmy v sume 20.250 eur.

4.5. Nad rámec uvedeného dovolateľka odvolaciemu súdu vytýkala, že súd nezohľadnil obdobie výkonu väzby pri určení náhrady za dobu trestného stíhania, teda podľa jej názoru mal odvolací súd počet dní strávených vo väzbe od obdobia trestného stíhania odpočítavať, v opačnom prípade by došlo k duplicitnému odškodneniu rovnakého obdobia. Namietala tiež, že odôvodnenie odvolacieho súdu je zmätočné, keď dospel k záveru, že žalobcovi síce vznikla v osobnostnej sfére závažná a ťažko reparačná ujma, ktorá ale nedosahuje „hornú hranicu závažnosti“, v rozpore s čím odvolací súd priznal žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy, ktorá zákonný limit („hornú hranicu“) presahuje takmer o polovicu.

5. Žalobca vo svojom vyjadrení k dovolaniu uviedol, že podané dovolanie považuje za nedôvodné v celom rozsahu a rozsudok krajského súdu považuje za zákonný a vecne správny. Navrhol, aby dovolací súd dovolanie odmietol.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v zmysle § 429 ods. 1 CSP skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania, pričom dospel k záveru, že dovolanie je potrebné odmietnuť.

7. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú špecifikované v ustanoveniach § 420 CSP (prípustnosť dovolania pre vady zmätočnosti) a § 421 CSP (prípustnosť dovolania pre riešenie právnej otázky).

8. Dovolateľka uplatnila dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

9. Dovolanie prípustné podľa § 421 ods. 1 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

10. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

11. Aby na základe dovolania podaného podľa uvedeného ustanovenia mohlo byť rozhodnutie odvolacieho súdu podrobené meritórnemu dovolaciemu prieskumu z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 432 ods. 1 CSP), musia byť (najskôr) splnené predpoklady prípustnosti dovolania zodpovedajúce niektorému zo spôsobov riešenia tej právnej otázky, o d vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, a tiež podmienky dovolacieho konania, medzi ktoré okrem iného patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v ustanoveniach § 431 až § 435 CSP (porovnaj sp. zn. 2Cdo/203/2016, 3Cdo/38/2019, 4Cdo/32/2018, 6Cdo/113/2017, 7Cdo/25/2018, 8Cdo/100/2017). K posúdeniu dôvodnosti dovolania (či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení) môže dovolací súd pristúpiť, len ak sú splnené uvedené predpoklady (po prijatí záveru o prípustnosti dovolania). Aj právna úprava dovolacieho konania obsiahnutá v CSP, podobne ako predchádzajúca právna úprava, dôsledne odlišuje prípustnosť a dôvodnosť dovolania.

12. Ak dovolateľ odôvodní prípustnosť dovolania odklonom od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP, je povinný v dovolaní výslovne uviesť právne posúdenie odvolacieho súdu, ktoré považuje za nesprávne, konkretizovať, ako mal odvolací súd právnu otázku správne vyriešiť a zároveň musí špecifikovať ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu, od ktorej sa mal podľa jeho názoru odvolací súd pri svojom rozhodovaní odkloniť (R 83/2018).

13. Pre právnu otázku v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov dovolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Aby mala dovolateľom nastolená otázka relevantný význam v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP, musí byť riešená odvolacím súdom a odvolací súd na jej riešení musel založiť svoje rozhodnutie.

14. Dovolaťka v rámci dovolania namietla ako otázku nesprávneho právneho posúdenia podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od rozhodovacej praxe najvyššieho súdu, otázku „limitácie a primeranosti výšky priznanej náhrady nemajetkovej ujmy, pretože odvolacím súdom priznaná výška náhrady nemajetkovej ujmy nie je v súlade s platnými a účinnými vnútroštátnymi právnymi predpismi upravujúcimi aj iné finančné kompenzácie (zákon č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, resp. predchádzajúce právne predpisy), súdnou praxou, relevantnými rozhodnutiami Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej „ESLP“) a zásadou spravodlivého zadost'učinenia“.

15. Samo tvrdenie, že odvolací súd sa riešením určitej právnej otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, ešte nezakladá prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP; relevantným je až zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k dovolateľom tvrdenému odklonu skutočne došlo. Dovolací súd preto pristúpil k posúdeniu, či je opodstatnená argumentácia dovolateľky o odklone dovolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

16. Najvyšší súd Slovenskej republiky sa problematikou určovania primeranej výšky nemajetkovej ujmy vzniknutej v dôsledku nezákonného rozhodnutia alebo nesprávneho úradného postupu zaoberal v množstve rozhodnutí; dovolateľka poukázala na rozhodnutia sp. zn. 4Cdo/171/2005, 6MCdo/15/2012, 6Cdo/37/2012, 3Cdo/7/2017, 2Cdo/112/2017, 3Cdo/19/2018, 3Cdo/25/2019, 2Cdo/30/2019, 5Cdo/127/2019.

17. V rozhodnutí z 27. apríla 2006 sp. zn. 4Cdo/171/2005 najvyšší súd dospel k záveru, že i keď je výška zadost'učinenia v peniazoch predmetom úvahy súdu, jeho úvaha sa musí opierať o celkom konkrétne a preskúmateľné hľadiská. Uplatnenie voľnej úvahy sa tak nesmie stať nepreskúmateľnou ľubovôľou súdu, vymykajúcou sa akejkoľvek kontrole. Nemožno priznávať neprimerané, či dokonca tak premrštené sumy, ktoré by vo svojich dôsledkoch viedli k bezdôvodnému obohacovaniu sa, a ktoré by napríklad pri porovnaní „odškodnenia“ zásahu do práva na ochranu osobnosti s „odškodňovaním“ zásahov do iných základných práv zaručených Ústavou Slovenskej republiky, mohli niektoré ujmy na iných základných právach (napríklad ujmy na zdraví či dokonca živote) bagatelizovať. Dovolací súd konštatuje, že uvedené rozhodnutie bolo vydané v konaní o ochranu osobnosti fyzickej osoby proti vydavateľovi tlače podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka, teda je založené na iných skutkových a právnych východiskách ako prejednávaný spor.

18. V uznesení z 30. septembra 2013 sp. zn. 6MCdo/15/2012 (o náhradu škody podľa zák. č. 58/1969 Zb. spôsobenej nezákonným trestným stíhaním) najvyšší súd uviedol, že základom pre určenie výšky primeranej náhrady nemajetkovej ujmy je zistenie skutkových okolností, ktoré súdu umožnia úvahu na určitom kvalitatívnom posúdení základných súvislostí. Treba, aby súdy v súvislosti s tým vzali do úvahy aj iné hmotnoprávne predpisy upravujúce odškodnenie, napríklad zákon č. 215/2006 Z. z., v zmysle ktorého v prípade, že trestným činom bola spôsobená smrť, má poškodený nárok na vyplatenie odškodnenia v sume päťdesiatnásobku minimálnej mzdy; pri trestnom čine znásilnenia, sexuálneho násillia alebo sexuálneho zneužívania za spôsobenú morálnu škodu stanovuje limit odškodnenia vo výške desaťnásobku minimálnej mzdy. Súd sa musí zaoberať napríklad aj otázkami, v čom je nemajetková ujma žalobcu v jeho spoločenskom, pracovnom, rodinnom živote spôsobená nezákonným rozhodnutím väčšia v porovnaní so smrteľným následkom trestného činu, respektíve s morálnou škodou spôsobenou trestným činom znásilnenia, sexuálneho násillia alebo sexuálneho zneužívania. Primeranosť nemajetkovej ujmy treba vždy posudzovať, resp. určovať (okrem iného) aj v kontexte s rozhodnutiami Európskeho súdu pre ľudské práva a Ústavného súdu SR. Dovolací súd v predmetnej veci zrušil rozsudok súdu prvej

inštancie v jeho vyhovujúcej časti aj rozsudok odvolacieho súdu a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie z procesných dôvodov, teda nebol v ňom vyslovený záväzný právny názor.

19. V rozhodnutí z 31. júla 2012 sp. zn. 6Cdo/37/2012 (o náhradu škody podľa zák. č. 58/1969 Zb.) dovolací súd zdôraznil povinnosť súdu zdôvodniť a vyrovnať sa s relevantnými argumentmi účastníka o neprimeranosti odškodnenia aj s prihliadnutím na rozsah odškodnenia v iných obdobných veciach; poukázal na nález ústavného súdu zo 6. decembra 2006 sp. zn. III. ÚS 147/06 aj na rozsudok ESĽP zo 17. júla 2012 Winkler proti Slovenskej republike. Týmto rozhodnutím opäť nebol vyslovený záväzný právny názor, pretože ním došlo k zrušeniu rozhodnutia odvolacieho súdu pre jeho nepreskúmateľnosť teda v uvedenom dovolacom konaní sa neriešila otázka primeranosti náhrady nemajetkovej ujmy.

20. V rozhodnutí zo 7. augusta 2018 sp. zn. 3Cdo/7/2017 (náhrada škody podľa zák. č. 58/1969 Zb.) najvyšší súd poukázal na judikatúru ESĽP, podľa ktorej náhrada nemajetkovej ujmy v obdobných prípadoch musí byť rozumne primeraná utrpenej ujme na povesti (napr. Tolstoy Miloslavsky v. Spojené kráľovstvo). ESĽP konštatoval, že pri určovaní výšky náhrady ujmy treba vychádzať z dôkazov preukazujúcich výšku ujmy (napr. Flux v. Moldavsko, Steel a Morris v. Spojené kráľovstvo); výška náhrady v konkrétnom prípade musí zohľadňovať výšku náhrady priznávanú vnútroštátnymi súdmi v iných prípadoch týkajúcich sa poškodenia dobrej povesti (napr. Público - Comunicação Social, S. A. v. Portugalsko). ESĽP zdôraznil, že pri určovaní výšky náhrady za porušenie osobnostných práv musí byť zohľadnená výška náhrady, ktorá je priznávaná za telesné zranenia alebo ktorá je priznávaná obetiam násilných činov, pričom náhrada za porušenie iných osobnostných práv by nemala bez existencie závažných a dostatočných dôvodov prevyšovať maximálnu výšku náhrady priznávanú za telesné zranenia alebo násilné činy (napr. Iltalehti a Karhuvaara v. Fínsko).

21. Uznesením zo dňa 31. júla 2018 sp. zn. 2Cdo/112/2017 najvyšší súd zrušil rozsudok odvolacieho súdu o priznaní náhrady škody a náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa zák. č. 58/1969 Zb. z procesných dôvodov. Predmetom posudzovania bol aj tvrdý odklon odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v otázke príčinnej súvislosti straty na zárobku a trestného konania. V tomto rozhodnutí teda najvyšší súd otázku primeranosti výšky nemajetkovej ujmy neriešil.

22. Odklon v posúdení primeranosti priznanej náhrady nemajetkovej ujmy videla dovolateľka aj od uznesenia najvyššieho súdu z 29. júna 2021 sp. zn. 5Cdo/127/2019 odkazujúc na rozhodnutie z 24. júla 2018 sp. zn. 3Cdo/19/2018, v ktorom dovolací súd riešil tvrdý odklon odvolacieho súdu od ustálenej praxe dovolacieho súdu pri riešení právnej otázky posudzovania primeranosti výšky náhrady nemajetkovej ujmy po nevyhnutnom zohľadnení jednak iných hmotnoprávných predpisov tuzemského právneho poriadku upravujúcich odškodňovanie, jednak judikatúry ESĽP. Dovolací súd konštatoval, že v rozhodnutiach sp. zn. 4Cdo/171/2005, 6Cdo/37/2012, 6MCdo/15/2012 išlo o náhradu nemajetkovej ujmy podľa zák. č. 58/1969 Zb. Následne poukázal na právnu úpravu zákona č. 514/2003 Z. z. a viaceré novelizácie výšky náhrady nemajetkovej ujmy. V zmysle § 17 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z. z. v znení zákona č. 517/2008 Z. z. účinného od 1. januára 2009 sa výška nemajetkovej ujmy určuje s prihliadnutím najmä na a/ osobu poškodeného, jeho doterajší život a prostredie, v ktorom žije a pracuje, b/ závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k nej došlo, c/ závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v súkromnom živote, d/ závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v spoločenskom uplatnení. Ustanovením § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z. v znení zákona č. 517/2008 Z. z. bol stanovený minimálny limit výšky nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonnými rozhodnutiami uvedenými v § 7 a 8 tohto zákona (tak, že jej výška je najmenej jedna tridsatina priemernej nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky za predchádzajúci kalendárny rok, a to za každý, aj začatý deň pozbavenia osobnej slobody). V zmysle § 17 ods. 4 zák. č. 514/2003 Z. z. v znení zák. č. 412/2012 Z. z. účinného od 1. januára 2013 výška náhrady nemajetkovej ujmy priznaná podľa § 17 ods. 2 tohto zákona nemôže byť vyššia ako výška náhrady poskytovaná osobám poškodeným násilnými trestnými činmi podľa osobitného predpisu (pričom osobitným predpisom sa tu podľa poznámky pod čiarou rozumie zákon č. 215/2006 Z. z.). Zákonom č. 412/2012 Z. z. bol teda stanovený maximálny limit výšky náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím. Na záveroch najvyššieho súdu o povinnosti všeobecného súdu určiť primeranú výšku náhrady spôsobenej

nezákonným rozhodnutím po zohľadnení iných právnych predpisov slovenského právneho poriadku upravujúcich odškodnenie, ako aj judikatúry ústavného súdu a EŠLP, ku ktorým dospel najvyšší súd skôr už v rozhodnutiach, v ktorých bol uplatnený nárok na náhradu nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 58/1969 Zb., nezmenili neskôr nič ani zákon č. 517/2008 Z. z., ani zákon č. 412/2012 Z. z. Určenie maximálnej hranice náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím v zmysle zákona č. 412/2012 Z. z. tak, aby priznaná náhrada nebola vyššia ako náhrada za ujmu, ktorú utrpeli obeť trestných činov, je pokračovaním v už nastolenom trende legislatívnych úprav pod vplyvom rozhodnutí EŠLP.

23. V uznesení zo dňa 20. júna 2019 sp. zn. 3Cdo/25/2019 najvyšší súd vychádzajúc z rozhodnutí sp. zn. 4Cdo/171/2005, 6Cdo/37/2012, 6MCdo/15/2012, 3Cdo/7/2017 a 3Cdo/19/2018 konštatoval potrebu určiť primeranú výšku náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným trestným stíhaním po náležitom zohľadnení iných právnych predpisov slovenského právneho poriadku upravujúcich odškodnenie a aj v kontexte s rozhodnutiami EŠLP a ústavného súdu.

24. Uznesením z 30. septembra 2019 sp. zn. 2Cdo/30/2019 najvyšší súd zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu z procesných dôvodov. O. i. konštatoval, že odvolací súd vôbec nezohľadnil iné právne predpisy upravujúce finančné kompenzácie za spôsobené ujmy, ale ani relevantné rozhodnutia EŠLP a rozhodnutia dovolacieho súdu.

25. Dňa 8. novembra 2011 Európsky súd pre ľudské práva vyhlásil rozsudok v prípade Kormoš proti Slovenskej republike. Sťažovateľ žaloval Slovenskú republiku pre porušenie práva na osobnú slobodu, ktoré je zaručené článkom 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a tvrdil, že bol vo väzbe nezákonne. Ďalej namietal, že ústavnému súdu trvalo príliš dlho, kým rozhodol o jeho sťažnosti a rovnako aj porušenie článku 13 Dohovoru tým, že vo vzťahu k uvedeným námietkam nemal k dispozícii účinný prostriedok nápravy. Európsky súd priznal sťažovateľovi 12.000 eur z titulu nemajetkovej ujmy a 2.000 eur z titulu nákladov a výdavkov. Sťažovateľ pôvodne žiadal celkovo 572.915,80 eura.

26. Európsky súd pre ľudské práva vo veci Winkler proti Slovenskej republike (sťažnosť č. 25416/07) dňa 17. júla 2012 rozhodol, že Slovenská republika porušila článok 5 Dohovoru (právo na slobodu a osobnú bezpečnosť) a sťažovateľovi, ktorý bol nezákonne vo väzbe od 26. mája 2005 do 15. novembra 2005 priznal z titulu nemajetkovej ujmy zo žiadanej čiastky 163.646 eur sumu 8.000 eur. Prihliadol pritom aj na čiastočné odškodnenie, ktoré sťažovateľovi (z tohto titulu) priznal Ústavný súd SR v sume 1.970 eur. Európsky súd pre ľudské práva zrekapituloval aj relevantné prípady (Bruncko ods. 46-59; Kormoš ods. 57-69, Kováčik ods. 48-61, Žubor ods. 47-59), v ktorých sa skutkový a právny stav zásadne neodlišuje.

27. Rozsudkom zo dňa 2. decembra 2014 vo veci Petrov proti Slovenskej republike (sťažnosť č. 64195/10) Európsky súd pre ľudské práva priznal sťažovateľovi 8.000 eur z titulu nemajetkovej ujmy (z požadovaných 100.000 eur). Konštatoval porušenie článku 5 ods. 1 Dohovoru (väzba v období od 5. novembra do 8. novembra 2010 sa neopierala o rozhodnutie súdu). Okrem toho konštatoval aj porušenie článku 5 ods. 3 Dohovoru z dôvodu, že vnútroštátne súdy neuviedli vo svojich rozhodnutiach dostatočné a relevantné dôvody, ktoré by odôvodňovali ďalšiu väzbu sťažovateľa v napadnutom konaní a krajský súd sa vôbec nezaoberal konkrétnym argumentom sťažovateľa, uvedeným v jeho sťažnosti.

28. Dovolateľka nastolila problematiku odklonu odvolacieho súdu v prejednávanej spore od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v riešení otázky primeranosti výšky priznanej náhrady nemajetkovej ujmy za (nezákonné) trestné stíhanie z hľadiska jej súladu s vnútroštátnymi právnymi predpismi upravujúcimi aj iné finančné kompenzácie (zákon č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, resp. predchádzajúce právne predpisy), súdnou praxou, rozhodnutiami Európskeho súdu pre ľudské práva a zásadou spravodlivého zadostučinenia, t. j., či sú všeobecné súdy rozhodujúce o priznávaní a určovaní výšky náhrady nemajetkovej ujmy povinné vychádzať z hmotnoprávnych predpisov, ktoré priamo určujú výšku náhrady za spôsobenú ujmu, ako aj z relevantných rozhodnutí Ústavného súdu SR či EŠLP.

29. Dovolací súd pri hľadaní odpovede na otázku, či k dovolateľkou tvrdenému odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu došlo alebo nie, v prvom rade poukazuje na to, že základným východiskom pre rozhodovanie odvolacieho súdu o výške náhrady nemajetkovej ujmy patriacej žalobcovi v prejednávanom spore bola neexistencia zákonných limitov určujúcich maximálnu hranicu výšky finančného zadostučinenia. Odvolací súd v súlade s rozhodnutím najvyššieho súdu sp. zn. 7Cdo/262/2015, ktoré nadväzuje na skoršie rozhodnutie dovolacieho súdu sp. zn. 7Cdo/145/2011, vychádzal z premisy, že právo poškodeného na náhradu škody (nemajetkovej ujmy) vzniká momentom vydania nezákonného rozhodnutia, resp. vzatia do väzby a aplikácia ustanovenia § 17 v zmysle novely zákona č. 412/2012 Z. z. (zavádzajúcej limit výšky náhrady nemajetkovej ujmy) a zákonom č. 517/2008 Z. z. (stanovujúcej kritériá pre určovanie výšky nemajetkovej ujmy a minimálnej výšky nemajetkovej ujmy pre odškodňovanie väzby) na prípady, keď uznesenie o vznesení obvinenia bolo vydané pred 1. januárom 2013, resp. 1. januárom 2009 (trestné stíhanie žalobcu začalo dňa 6. apríla 2011), by znamenalo pripustiť neprípustné odňatie už existujúceho práva, zásah do legitímnej nádeje poškodeného na satisfakciu a bolo by aj porušením zákazu retroaktivity.

30. V nadväznosti na uvedené odvolací súd v odvolacom prieskume posudzoval kritériá týkajúce sa primeranosti výšky náhrady nemajetkovej ujmy vychádzajúc z konkrétnych skutkových záverov, z preukázaného negatívneho dopadu vedeného trestného stíhania na jednotlivé sféry života žalobcu, jeho postavenie a vnímanie v ostatnom spoločenskom živote zohľadniac vzťah priamej úmernosti medzi závažnosťou ujmy a výškou priznanej náhrady tak, aby určenie výšky nemajetkovej ujmy bolo vzhľadom na okolnosti prejednávaného prípadu v súlade s požiadavkou spravodlivosti. Ústavný súd SR v náleze sp. zn. III. ÚS 754/2016, z ktorého vychádzal odvolací súd uviedol, že „všeobecné súdy disponujú pri rozhodovaní o výške náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch za vedenie trestného stíhania širokou mierou uváženia a ich úvahy nemožno limitovať mechanickým porovnávaním odškodňovania iných prípadov upravených v iných právnych normách. Je to tak jednak preto, že vždy v týchto prípadoch je nevyhnutné vychádzať z osobitných okolností vecí, a jednak preto, že v prípade mechanického prenášania limitov právnej úpravy iných prípadov odškodnenia by to muselo znamenať predchádzajúce posúdenie tam stanovenej výšky odškodnenia z hľadiska spoločenskej spravodlivosti (nemožno limitovať výšku náhrady nemajetkovej ujmy za trestné stíhanie porovnávaním odškodňovania bolesti či obetí trestných činov, pokiaľ všeobecnému súdu nepatrí právomoc posúdiť takúto zákonnú úpravu z hľadiska spoločenskej spravodlivosti). Významným je však i to, že z hľadiska ústavnoprávneho je zodpovednosť štátu v týchto prípadoch konštruovaná ako objektívna zodpovednosť absolútna (štát sa jej nemôže zbaviť). Tieto závery sú osobitne významné pre prípady rozhodovania o výške náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom (orgánov) štátu, ktorý na druhej strane sám ako zákonodarca formuluje kritériá stanovenia ich výšky, a dokonca v dnes účinnom znení právnej úpravy stanovil zákonom ich hornú hranicu. Z tohto dôvodu musí byť poskytnutý všeobecným súdom ako osobitnej a nezávislej zložke štátnej moci široký autonómny priestor na realizáciu voľnej úvahy. Pokiaľ majú potom závery takejto úvahy striktnú oporu vo vykonanom dokazovaní a úvaha všeobecného súdu je vyjadrená v podobe dostatočne, logicky a zrozumiteľne odôvodneného rozhodnutia, iba takýmto postupom môže dôjsť k nastoleniu spravodlivej rovnováhy medzi štátom ako škodcom a na druhej strane fyzickou osobou poškodenou jeho konaním na základných právach. Ak má každý právo na náhradu škody spôsobenej mu nezákonným rozhodnutím štátneho orgánu zaručené v čl. 46 ods. 3 ústavy, potom toto právo nie je možné v konkrétnom prípade zákonom obmedziť, či celkom vylúčiť. Opačný prístup by nerešpektoval princíp minimalizácie zásahov do základných práv v podobe ich prípadného obmedzenia a princíp maximalizácie zachovania obsahovej podstaty základného práva (obdobne napr. nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. III. ÚS 165/02 z 19. decembra 2002, obdobne nález sp. zn. II. ÚS 136/02 zo 17. júla 2002, resp. nález sp. zn. II. ÚS 42/01 zo 17. júla 2002 alebo nález sp. zn. III. ÚS 165/02 z 19. decembra 2002). Z rovnakých dôvodov nie je ústavne prípustné vyžadovať aplikáciu takejto limitácie od všeobecných súdov „skrytým“ aplikovaním hraníc stanovených inými právnymi predpismi vo veci sťažovateľky. Na druhej strane však ani ústavný súd nespochybňuje potrebu zjednotenia rozhodovania o výške náhrady nemajetkovej ujmy v týchto prípadoch. Toto zjednotenie môže byť však realizované iba dôsledným aplikovaním (okrem iného aj) naznačených kritérií, smerujúc k porovnateľnosti priznanej náhrady nemajetkovej ujmy v prípadoch

skutkovo obdobných. Rovnako tak nie je možné ani mechanicky prevziať závery rozhodovacej praxe súdov iných štátov či Európskeho súdu pre ľudské práva, a to najmä s ohľadom na odlišnosť životnej úrovne v jednotlivých štátoch, ktorá rovnako tak musí byť zohľadnená, pokiaľ priznaná výška náhrady nemajetkovej ujmy má zodpovedať predstavám spravodlivosti a slušnosti v danom čase a na danom mieste. Ani to však neznamená, že takúto rozhodovaciu prax týchto orgánov by nebolo na mieste nezohľadniť. V každom prípade však pokiaľ vo veci sťažovateľky, v ktorej trestné stíhanie žalobcu trvalo takmer 55 mesiacov a väzba takmer tri mesiace, bola žalobcovi priznaná celková náhrada nemajetkovej ujmy vo výške 35.000 eur, už len napríklad s odkazom na rozhodovaciu prax všeobecných súdov v Českej republike (rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 30Cdo/2357/2010 z 11. januára 2012, uverejnený v Zbierke súdnych rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu Českej republiky, zošit č. 4/2012, pod R 52/2012, s. 327 a nasl., ako aj v ňom uvedená široká komparácia rozhodovacej praxe Európskeho súdu pre ľudské práva a súdov iných európskych štátov), ktoré nepovažujú za neprimerané odškodnenie väzby vo výške 1.000 eur za mesiac jej trvania, nemožno považovať odškodnenie zostávajúcich 52 mesiacov trvania trestného stíhania sumou 620 eur za mesiac trvania trestného stíhania za neadekvátne.“

31. Žalovaná zdôraznila, že dovolanie nepodáva z dôvodu nesprávneho zistenia skutkového stavu, preto sa dovolací súd jej dovolacími tvrdeniami, spochybňujúcimi skutkový záver o intenzite zásahu odôvodňujúcej primeranosť výšky priznanej nemajetkovej ujmy nezaoberal. Uvedené platí aj vo vzťahu k tvrdeniu žalovanej o duplicitnom priznaní náhrady nemajetkovej ujmy za obdobie väzby žalobcu.

32. Záverom najvyšší súd upriamuje pozornosť na uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 224/2023 z 27. apríla 2023, v ktorom ústavný súd v obdobnom prípade ústavnú sťažnosť sťažovateľky odmietol.

33. Dovolací súd s poukazom na vyššie uvedené dospel k záveru, že odvolací súd sa právnymi závermi, na ktorých založil rozhodnutie napadnuté dovolaním žalovanou, neodklonil v nastolenej otázke (otázka primeranosti priznanej náhrady nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 514/2003 Z. z.) od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, ktorú v danom prípade predstavujú rozhodnutia najvyššieho súdu uvedené vyššie. Rovnako odvolací súd nevybočil z medzí judikatury Európskeho súdu pre ľudské práva. Najvyšší súd preto dovolanie odmietol podľa § 447 písm. f) CSP ako neodôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi.

34. O trovách dovolacieho konania dovolací súd rozhodol podľa § 453 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP. V dovolacom konaní bol plne úspešný žalobca, preto mu dovolací súd voči žalovanej priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

35. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.